

Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΗΣ 28ΗΣ ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940 ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

Τήν Παρασκευήν, 15^{ην} /28^{ην} Ὀκτωβρίου 2022, ἐωρτάσθη ὑπό τοῦ Πατριαρχείου ἡ ἐθνική ἐπέτειος τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940.

Κατά τήν ἡμέραν αὐτήν περί ὥραν 10.30 μ.μ. ἐτελέσθη Δοξολογία εἰς τό Καθολικόν τοῦ Πανιέρου Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως.

Ἡ Δοξολογία αὐτή ἐτελέσθη ὡς εὐχαριστία πρὸς τόν Θεόν διὰ τήν βοήθειαν Αὐτοῦ εἰς τό ἔθνος ἡμῶν νά ἀποκρούσῃ καί νικήσῃ τάς Γερμανικάς Ναζιστικάς καί Ἰταλικάς Φασιστικάς δυνάμεις κατά τόν πόλεμον τοῦ 1944-1945, ὡς δέησις ὑπέρ ἀναπαύσεως τῶν ἀγωνισαμένων καί ἡρωϊκῶς πεσόντων εἰς τόν ἀγῶνα τοῦτον πατέρων ἡμῶν.

Τῆς Δοξολογίας προέστη ἡ Α.Θ.Μ. ὁ Πατήρ ἡμῶν καί Πατριάρχης Ἱεροσολύμων κ.κ. Θεόφιλος, συνιερουργούντων Αὐτῷ τῶν Ἀγιοταφитῶν Ἀρχιερέων καί Ἱερομονάχων καί διακόνων καί μετέχοντος τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος εἰς τό Ἱεροσόλυμα κ. Εὐαγγέλου Βλιώρα καί τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ Γενικοῦ Προξενείου, Ἀγιοταφитῶν μοναχῶν, μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας καί τοῦ Ἀραβοφώνου ποιμνίου τοῦ Πατριαρχείου.

Μετά τήν Δοξολογίαν ἠκολούθησε δεξίωσις εἰς τό Πατριαρχεῖον.

Ἐνταῦθα ὁ Μακαριώτατος προσεφώνησε διὰ τῆς κάτωθι προσφωνήσεως Αὐτοῦ ἑλληνιστί:

“Ἐκλαμπρότατε Γενικέ Πρόξενε τῆς Ἑλλάδος κ. Εὐάγγελε Βλιώρα,

Σεβαστοί Ἅγιοι Πατέρες καί Ἀδελφοί,

Εὐλαβεῖς Χριστιανοί καί προσκυνηταί,

Ἡ ἐορτή τῆς ἐπετείου τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου τοῦ 1940 ἀποτελεῖ ἱερόν μνημόσυνον τοῦ ἱστορικοῦ ἀνεξιτήλου γεγονότος τῶν ὑπέρ τῆς ὑπερασπίσεως τῆς τιμῆς, τῆς ἐλευθερίας, καί τῆς ἐθνικῆς ἐδαφικῆς ἀκεραιότητος τῶν πεσόντων πατέρων καί ἀδελφῶν ἡμῶν κατά τῆς ἀλαζόνης εἰσβολῆς τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τοῦ Ναζισμοῦ καί τοῦ Φασισμοῦ.

Αἱ ὁμαδικαί καί ἐν ψυχρῷ ἐκτελέσεις ἀθῶν συνανθρώπων ἡμῶν, ἀνδρῶν καί γυναικοπαίδων, ἀλλά καί τά στρατόπεδα συγκεντρώσεως καί τῆς συστηματικῆς γενοκτονίας ἑκατοντάδων, χιλιάδων ἀνθρώπων εἶναι τά ἀδιάψευστα μαρτύρια τῶν ὑπό τοῦ διαβολικοῦ μίσους διακατεχομένων Ναζιστῶν. «Πᾶς ὁ μισῶν τόν ἀδελφόν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστί», (Α΄ Ἰωάν. 3,15), λέγει ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ θεολόγος.

Διό καί ἡ Μετριότης ἡμῶν, συνοδευομένη ὑπό τῶν τιμίων μελῶν τῆς Γεραῆς Ἀγιοταφитικῆς ἡμῶν Ἀδελφότητος ὡς καί εὐσεβοῦς λαοῦ μετά τῶν παρεπιδημούντων προσκυνητῶν, κατήλθομεν εἰς τόν Πανίερον Ναόν τῆς Ἀναστάσεως, ἔνθα ἀνεπέμψαμεν εὐχαριστήριον δοξολογίαν «τῷ Ἀγίῳ Τριαδικῷ Θεῷ, τῷ διδόντι ἡμῖν τό νῆκος διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ», (Πρβλ. Α΄ Κορ 15,57).

Προσέτι δέ ἐδεήθημεν ὑπὲρ αἰωνίας μνήμης καί μακαρίας ἀναπαύσεως τῶν ψυχῶν τῶν ἡρωϊκῶς ἀγωνισαμένων καί δὴ τῶν ὑπὲρ τῆς πίστεως καί τῆς πατρίδος τοῦ εὐλογημένου ἡμῶν γένους καί ἔθνους μαρτυρησάντων.

Ἡ βλασφημία πρὸς τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον, ἡ ἔκδηλος ἄνοια, ἡ ὑπερηφάνεια καί ἡ ἀφροσύνη τῶν Ναζιστῶν, τὰ πονηρὰ ταῦτα, τὰ προκαλέσαντα τὸν Δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον, δυστυχῶς οὐδένα ἐσυνέτισαν, ὡς λέγει καί ὁ ψαλμῳδός: «Κύριος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψεν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων τοῦ ἰδεῖν εἰ ἔστι συνιῶν ἢ ἐκζητῶν τὸν θεόν· πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἡχρειώθησαν», (Ψαλμ. 13, 2-3).

Λέγομεν τοῦτο, διότι ἡ ἐπιδειχθεῖσα αὐτοθυσία τῶν Ἑλλήνων ἀγωνιστῶν εἰς τὸ πεδίον τῆς μετωπικῆς μάχης κατὰ τῶν ἀδιστάκτων εἰσβολέων ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ἀγρίων Βορειοηπειρωτικῶν βουνῶν, ἐφλέγετο ἀπὸ τὸ πῦρ τῆς ἀγάπης διὰ τὴν πατρίδα καί τὴν ἐλευθερίαν. Γενεσιουργὸς αἰτία τοῦ ἀξιοθαυμάστου ἡρωϊσμοῦ τῶν Ἑλλήνων ἦτο ἡ πίστις εἰς τὸν θεόν καί εἰς τὴν δύναμιν τῆς προσευχῆς.

Τὸ Ἑλληνοχριστιανικόν καί δὴ τὸ Ἑλληνορθόδοξον τοῦτο φρόνημα, τὸ ὁποῖον προβάλλει σήμερον ἡ πανηγυρικὴ αὕτη ἐπέτειος τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου 1940 ἐθαύμασαν τὰ ἔθνη καί οἱ λαοὶ τῆς γῆς. Καί τοῦτο, διότι οἱ πολέμιοι ἡμῶν «συνεποδίσθησαν καί ἔπεσαν, ἡμεῖς δέ ἀνέστημεν καί ἀνωρθώθημεν», (Πρβλ. Ψαλμ. 19,9).

Ἡ ἐποποιία τοῦ 1940 ἀνεγνωρίσθη διεθνῶς ὡς ἐξέχον γεγονός τῆς παγκοσμίου ἱστορίας ἀφ' ἑνὸς καί διακεκριμένου σταθμοῦ τῆς ἱστορικῆς πορείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀφ' ἑτέρου. Ἡ ἐποποιία τοῦ 1940 κατέδειξε μετὰ παρρησίας ὅτι «οὐ γάρ ἄδικος ὁ θεός», (Ἐβρ. 6-10) καί «ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα», (Β' Κορ. 9,9).

Σήμερον ἡ ἀνθρωπότης ἀπειλεῖται ὑπὸ κεκαλυμμένων μορφῶν τοῦ Ναζισμοῦ καί τοῦ Φασισμού, καί ἀναφερόμεθα εἰς τὴν βιαίαν εἰσβολὴν τῆς ἰδεολογίας τῆς καλουμένης «Νέας Τάξεως πραγμάτων», ὅπου μία διεθνὴς ἄρχουσα πολιτικῆς καί οἰκονομικῆς ὁμάς «σκολιῶν καί διεστραμμένων», (Φιλιπ. 2,15), ἀνθρώπων –κατὰ Παῦλον- ἐπιβάλλουσιν καί νομιμοποιοῦσιν ἐν ὀνόματι τῶν ἀνθρωπίνων δῆθεν δικαιωμάτων τὴν νοσηρὰν ἐθελοθρησκείαν αὐτῶν. Δέν λείπουν καί ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ἀλλοιώνουν τὴν ἱστορικὴν ἀλήθειαν, μειώνοντες οὕτω τὴν ἠθικὴν ἀξίαν τῶν ἰδανικῶν, τὰ ὁποῖα ἀνέδειξαν τὸ ἀνεπανάληπτον ἔπος τοῦ 1940.

Διό καί καλούμεθα νὰ διαφυλάξωμεν τὸ ἔπος τοῦ 1940 ὡς ἱεράν παράδοσιν διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς, ἀκούοντες εἰς τὸ παράγγελμα τοῦ σοφοῦ Παύλου λέγοντος: «Γρηγορεῖτε, στήκετε ἐν τῇ πίστει, ἀνδρίζεσθε, κραταιοῦσθε», (Α' Κορ. 16,13). Τὴν παρακαταθήκην ταύτην τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καί ἱερᾶς παραδόσεως ὡς καί πολιτισμικῆς καί ἱστορικῆς κληρονομίας ἐπεσφράγισε τὸ θυσιαστικὸν αἷμα τῶν μαρτύρων καί ἀγωνιστῶν τῆς ἐλευθερίας, ἀλλὰ καί τὸ ἀσάλευτον ἐθνικὸν Ρωμαιο-Ὀρθόδοξον φρόνημα τοῦ λαοῦ κατὰ τῶν ἰσχυρῶν στρατιωτικῶν Γερμανικῶν δυνάμεων.

Κατακλείοντες ἀναβοήσωμεν:

Ζήτω τὸ «Ὅχι» τῆς 28^{ης} Ὀκτωβρίου τοῦ 1940!

Ζήτω τὸ εὐσεβές Γένος τῶν Ρωμαίων!

Ζήτω ή Ελλάς!

Ζήτω ή Γεραρά Αγιοταφίτικη ήμών Αδελφότης!''.

Ο Γενικός Πρόξενος τής Ελλάδος απήντησεν εις τό Μήνυμα τοῦ Μακαριωτάτου ὡς ἔπεται:

«Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι Αρχιερείς,

Σεβαστοί Πατέρες,

Αγαπητά παιδιά,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Κυρίες και κύριοι,

Με εθνική υπερηφάνεια, οι απανταχού Έλληνες, γιορτάζουμε σήμερα την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940, εστιακό σημείο μνήμης και τιμής για μία από τις ενδοξότερες στιγμές της σύγχρονης Ιστορίας μας που συμπυκνώνει τις μνήμες, τα βιώματα και τις αξίες που καθοδηγούσαν πάντοτε τον εθνικό μας βίο.

Η σημερινή επέτειος της 28ης Οκτωβρίου 1940, 82 χρόνια από εκείνη την ένδοξη στιγμή που αποτελεί σημείο αναφοράς για τον απανταχού Ελληνισμό, μας δίνει την ευκαιρία να ανακαλέσουμε στη σκέψη και στην καρδιά μας τη γενιά των ανδρών, των γυναικών και των παιδιών που γέμισαν την συλλογική μας Ιστορία με αμέτρητες σελίδες ηρωισμού, αυταπάρησης και αυτοθυσίας.

Στα βουνά της Ηπείρου, στις χαράδρες της Αλβανίας, στα Οχυρά της Μακεδονίας, στα νερά του Αιγαίου, της Μεσογείου και του Ατλαντικού, στη Μέση Ανατολή, στην κατεχόμενη Ελλάδα, σε όλα τα «μέρη όπου δεν είχε καθημερινές και σκόλες», σύμφωνα με τον Οδυσσέα Ελύτη, οι Έλληνες, έδωσαν ό,τι πιο πολύτιμο είχαν για να διαφυλάξουν την εθνική μας ανεξαρτησία και ακεραιότητα, διαχρονικά ιδανικά όλων των Αγώνων του Έθνους από το 1821, μέχρι και σήμερα.

Ο Γιώργος Σεφέρης, αποσπασθείς από το Υπουργείο Εξωτερικών στη Διεύθυνση Εξωτερικού Τύπου στο αρμόδιο υφυπουργείο, κατέγραψε στο ημερολόγιο του την ιστορική εκείνη μέρα, ως ακολούθως: *«Κοιμήθηκα δύο το πρωί, διαβάζοντας Μακρυγιάννη. Στις τρεις και μισή μια φωνή μέσα από το τηλέφωνο με ξύπνησε: «Έχουμε πόλεμο». Τίποτε άλλο, ο κόσμος είχε αλλάξει. Η αυγή, που λίγο αργότερα είδα να χαράζει πίσω από τον Υμηττό, ήταν άλλη αυγή: άγνωστη. Περιμένει ακόμη εκεί που την άφησα. Δεν ξέρω πόσο θα περιμένει, αλλά ξέρω πως θα φέρει το μεγάλο μεσημέρι.»*

Και το «μεγάλο μεσημέρι» ένωσε και συνέγειρε ολόκληρη την Ελλάδα. Οργανισμοί, φορείς, πνευματικά ιδρύματα, η Εκκλησία, απλοί πολίτες, γέροι, γυναίκες, παιδιά, όλοι συμμετέχουν άμεσα στην τιτάνια προσπάθεια για την ενίσχυση του μετώπου. Όπως γράφει η ιστορικός Μαρίνα Πετράκη: *«με ενθουσιασμό και πάθος, που συνδαύλιζαν οι σημαίες, τα πολεμικά εμβλήματα και η φωνή του εκφωνητή στο ραδιόφωνο, [οι Έλληνες] ντύνονται στο χακί και ξεκινούν για το μέτωπο, ωσάν να πηγαίνουν σε γιορτή. Και ήταν πράγματι γιορτή. Η πιο λαμπρή γιορτή της*

νεότερης ελληνικής Ιστορίας. Αν και είχαν στη διάθεσή τους πέντε ημέρες για να παρουσιαστούν, το ογδόντα τοις εκατό παρουσιάστηκε την πρώτη μέρα».

Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Χρύσανθος, σε μήνυμά του την 28^η Οκτωβρίου 1940, εμπυχώνει τους Έλληνες, θυμίζοντάς τους τη δύναμη της πίστης και της προσευχής.

«Ἡ Ἐκκλησία πέποιθεν ὅτι τά τέκνα τῆς Πατρίδος, εὐπειθῆ εἰς τό κέλευσμα Αὐτῆς καί του θεοῦ, θά σπεύσουν ἐν μιᾷ ψυχῇ καί καρδίᾳ ν' ἀγωνισθοῦν ὑπέρ βωμῶν καί ἐστιῶν καί τῆς Ἐλευθερίας καί τιμῆς καί θά συνεχίσουν οὕτω τήν ἀπ' ἀπ' αἰώνων πολλῶν ἀδιάκοπον σειράν τῶν τιμῶν καί ἐνδόξων ἀγώνων [...]. Καί μή φοβούμεθα ἀπό τῶν ἀποκτεινόντων τό σῶμα, τήν δέ ψυχὴν μή δυναμένων ἀποκτεῖναι, [Ματθ. 10-28]. Ἐπιρρίψωμεν ἐπὶ Κύριον τήν μέριμναν ἡμῶν καί Αὐτός θά εἶναι βοηθός καί ἀντιλήπτωρ ἐν τῇ ἀμύνῃ κατὰ τῆς ἀδίκου ἐπιθέσεως τῶν ἐχθρῶν. Οὗτοι ἐν ἄρμασι καί οὗτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δέ ἐν ὀνόματι Κυρίου τοῦ θεοῦ καί ἐν τῇ γενναιοτήτι καί ἀνδρείᾳ μεγαλυνθησόμεθα.»

Η πολεμική ατμόσφαιρα δημιουργεί μια πρωτοφανή άμιλλα, που παρακινεί και συνεπαίρνει μια τεράστια στρατιά αμάχων στα μετόπισθεν, που πολεμά δίπλα στη στρατευμένη δύναμη της πρώτης γραμμής, δημιουργώντας μια ανεπανάληπτη στιγμή στην ελληνική Ιστορία.

Σε όλους, τους γνωστούς και τους άγνωστους, στρατιώτες και πολίτες, που υπερασπίστηκαν με ηρωισμό, αυταπάρνηση, αυτοθυσία και ανδρεία την εθνική μας αξιοπρέπεια στη διάρκεια του πολέμου και αργότερα, στα χρόνια της σκληρής κατοχής, μέχρι την απελευθέρωση της Ελλάδας. κλίνουμε ευλαβικά το γόνυ.

Ὡς Ἕλληνες που έχουμε το προνόμιο και την ευθύνη να εγκαταβιούμε ή να υπηρετούμε στην Αγία Γη, ανακαλούμε, σήμερα, με συγκίνηση, στη μνήμη μας, τους ογδόντα πεσόντες που άφησε η Ελλάδα σ' αυτά τα χώματα, στη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, στα Κοιμητήρια της Χάιφα, της Ρέμλης και στην πόλη της Γάζας.

Το Αεροδρόμιο του Ακίρ, πλησίον της πόλης Ρέμλη, ήταν και η κοιτίδα για την αναγέννηση της Πολεμικής μας Αεροπορίας στη Μέση Ανατολή το Σεπτέμβριο του 1941.

Δεν θα πρέπει, άλλωστε, να λησμονούμε ότι, όταν οι τύχες του Πολέμου εμφανίζονταν αρνητικές για το Συμμαχικό Αγώνα, τα Ιεροσόλυμα και το Γενικό Προξενείο της Μητρος Πατρίδος στην πόλη αυτή απετέλεσαν, από τον Ιούνιο μέχρι και τον Αύγουστο του 1942, την έδρα της Κυβέρνησης της Ελεύθερης Ελλάδας, με τον μακαριστό Πατριάρχη Τιμόθεο, την Αγιοταφίτικη Αδελφότητα και τον Ελληνισμό της πόλης, στην πλειοψηφία τους πρόσφυγες Μικρασιάτες να προσφέρουν κάθε δυνατή αρωγή, στον Αντιπρόεδρο της Κυβέρνησης Παναγιώτη Κανελλόπουλο, στα μέλη της Κυβέρνησης, στους αξιωματικούς και στα στελέχη των Ενόπλων μας Δυνάμεων, σε υπηρεσιακούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων και ο Γιώργος Σεφέρης και σε πρόσφυγες, από την Αλεξάνδρεια και το Κάιρο, μεταξύ των οποίων και ο συγγραφέας Στρατής Τσίρκας.

Η εθνική επέτειος της 28^{ης} Οκτωβρίου δεν μαρτυρεί απλώς ένα ιστορικό γεγονός, αλλά φανερώνει τη συλλογική μας ταυτότητα βασισμένη στις πανανθρώπινες αξίες: τη δημοκρατία, την αγάπη για την ελευθερία, την εθνική αξιοπρέπεια,

την προσήλωση στην εκτέλεση του καθήκοντος και τη συνειδητοποίηση του χρέους απέναντι στην Ιστορία.

Μακαριώτατε,

Σεβασμιώτατοι Αρχιερείς,

Σεβαστοί Πατέρες,

Αγαπητά παιδιά,

Αγαπητοί συνάδελφοι,

Κυρίες και κύριοι,

Σε καιρούς δύσκολους και ιδιαίτερα συγκρουσιακούς, το Παλαίφατο Πατριαρχείο Ιεροσολύμων και η Αγιοταφίτικη Αδελφότητα, μαρτυρούν και ενισχύουν το Αναστάσιμο Μήνυμα και τη διαχρονία της ορθοδόξου Πίστεως μας και της παρουσίας του Ελληνισμού στην Αγία Γη.

Το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων, ως ο κατ' εξοχήν εκφραστής της Ορθοδόξου πίστεως και της Ελληνικής παραδόσεως παραμένει, ανά τους αιώνες, ζωντανό παράδειγμα θεοφόρου ζωής, πίστεως και ελπίδας και θεματοφύλακας των ηθικών και πνευματικών μας αξιών.

Στην εποχή μας, όπως και σε κάθε άλλη, η εθνική ενότητα και η εγρήγορση, η προσήλωση στις ηθικές και πνευματικές αξίες της ορθόδοξης πίστης μας και στα ιδανικά της ελευθερίας και της δημοκρατίας, αποτελούν βασικά εφόδια για την αποτελεσματική απόκρισή μας στις περιστάσεις.

Η επέτειος της 28ης Οκτωβρίου 1940 μας υπενθυμίζει πως η ομοψυχία, και η ισχυρή θέληση του ελληνικού λαού να διατηρήσει την ελευθερία και την εθνική υπερηφάνειά του, καθόρισαν και την νικητήρια έκβαση του αγώνα αυτού.

Με τις σκέψεις αυτές, καλώ όλους να αναφωνήσουν:

Ζήτω η 28η Οκτωβρίου 1940!

Ζήτω η Ελλάδα!»

Τό απόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας ἔλαβε χώραν σχολικὴ τελετὴ εἰς τὴν Πατριαρχικὴν Σχολὴν ἐπὶ τοῦ λόφου Σιών.

Ἐκ τῆς Ἀρχιγραμματείας